

Melodik

Når vi snakker melodik er der forskellige ting der er værd at kigge på. Prøv at gennemgå checklisten nedenfor. Det er ikke sikkert, at alle punkterne er interessante for alle melodier. Din opgave er at udlede hvad der er karakteristisk for lige præcis den melodi du skal analysere.

1) Form

2) Toneart, ambitus, toptone

3) Metrik

Perioder/fraser.

-Hvordan hænger melodien sammen i fraser; er det 1 takt, 2 takter eller noget andet.

4) Tonemateriale

Hvilken skala bruges der (Dur, mol, hexa-/pentatone udsnit etc.)

Centraltoner

Alterationer

Skalaegne >< skalafremmede toner.

5) Bevægelse

Tonegentagelse

Trinvist (kromatisk/diatont)

Dreje-/vendenoder

Akkordbrydninger

Spring (intervaller)

Opadgående, nedadgående, buebevægelse

Sekvenseringer

Lineær/cyklisk melodik

6) Rytmik

Rytmisk prægnant

Karakteristisk figur

Lifts/synkoper

Nodeværdier (stiger/falder aktivitetsniveauet)

7) Betoninger

Hvilke toner betones?

MELODISK ANALYSE

Overordnet kan en melodisk analyse bestå af følgende elementer:

- melodisk opbygning: fraser, gentagelser, sekvenser etc.
- fraseopbygning: lineær, cyklisk, centraltone?
- rytmik: karakteristiske motiver
- tonemateriale & skala: dur, mol, blues, pentaton, modalt ..?

Opbygning

Når du skal analysere en melodi skal du først se på dens formale opbygning.

1) I hvilke afdelinger falder de melodiske fraser?

Vores eksempelmelodi er "En sømand har sin enegang" - den falder i 4 fraser á 4 takter - formen er AABA. Hvorfor to A-stykker først? Pga gentagelsestegnet.

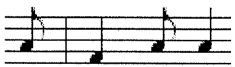
The image shows three staves of musical notation in G major (one sharp) and 6/8 time. The first staff is labeled 'A A' and shows two identical 8-bar phrases. The second staff is labeled 'B' and shows an 8-bar phrase. The third staff is labeled 'A' and shows another 8-bar phrase identical to the first. Brackets underneath each staff group the notes into their respective phrases.

Læg mærke til at optakten (den første 8.del) hører med til frasen.

Gå derefter nøjere ind i de enkelte fraser og karakteriser dem, og se hvad de nøjere består af:

- 2) Er der gentagelser, motiver, sekvenser?
- 3) fraseopbygning
- 4) rytmik & motiver

A

Her finder vi først det gennemgående rytmiske **motiv**: der faktisk kan koges ned til blot en ubetonet 8.del + fjerdedel. Dette motiv gennemsyrrer hele melodien, såvel A som B.

Melodien i A kan ydermere opdeles i tre dele: to sekvenser + en afslutning, a1, a2 & a3:

The image shows the first 8 bars of the melody (phrase A) on a single staff. The first four bars are labeled 'a1' and the next four bars are labeled 'a2'. The final two bars are labeled 'a3'. Brackets group the notes into these three parts. The notation shows a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4.

sekvens: a2 er flyttet en terts ned i forhold til a1 - parallelforskudt - selvom den ikke er en helt 'ren' sekvens da starttonen ikke er flyttet ned også; men næsten.

fraseopbygning: hele frasen er lineær, faldende fra kvinten til grundtonen (ja den rør lige ledetonen). Den er ydermere opbygget af akkordbrydninger.

tonemateriale: D-dur skalaen mellem kvint og grundtone.

B

Fraser B benytter samme rytmiske motiv som A, men er sværere at inddele i mindre dele - måske i to, men den kan ligesåvel ses som en lang frase.

fraseopbygning: frasen er lineær i bueform, mest tydeligt hvis den ses som b1 + b2, som hver er en bue op til en højtone og ned igen.

B har de største melodiske bevægelser – den består af skalabevægelse + spring – altså meget forskellig fra A – hvilket ikke er mærkeligt da B-stykkets funktion i en AABA-form netop er at danne kontrast og afveksling til A-stykket.

b1 springer op til sangens absolutte højtone – oktaven **d** – og har ligeledes sangens største ambitus (omfang): fra e-d, altså en septim. Den har også sangens voldsomste spring – seksten fra terts til oktav.

b2 kommer kun op til ledetonen **c#** og ender på kvinten, og har langt mere skalabevægelse og mindre spring.

tonemateriale: stadig D-dur, men fra sekund til oktav.

Sammenfattende kan man sige at B-stykket netop udviser den kontrast man må forvente, at b1 udgør sangens absolutte højdepunkter mht ekspressivitet: sangens største spring og dens absolutte højtone.

B-stykket er samtidig uafsluttende idet det ender på kvinten, og leder sådan godt videre til A-stykkets afsluttende benkendte univers der leder os hjem til grundtonen igen.

.....

Generelt om melodisk analyse:

lineære fraser – altså retningsbestemte – er enten stigende eller faldende; evt. stigende op til en højtone og dernæst ned igen. Fraser i **bueform** gør netop det.

cykliske fraser – er orienteret om en **centraltone**, der godt kan fraviges, men som man hele tiden vender tilbage til. mange Beatlesmelodier er sådan udformet, f.eks. verset i *Help!*

motiver – kan bestå af repetition, altså gentagelse, ofte med variation. Der kan være såvel rytmiske som melodiske motiver.

tonemateriale – er interessant, specielt hvis der er forskelle i de forskellige formled. Der er der ikke nødvendigvis, og så må man blot beskrive det tonale materiale generelt. Der kan godt forekomme modulationer, i et B-stykke f.eks., og det vil give sig udtryk i løse fortegn.

Det er også interessant på hvilke toner fraserne har deres hvilepunkter (sluttoner oftest) og højdepunkter (=højtone). **Ambitus** betegner omfanget og er især interessant når der er store forskelle mellem de enkelte fraser.

forminddeling er vigtig – husk at de fleste fraser med fordel kan underinddeles i mindre bidder.

ng 20.04.07

B

Fraser B benytter samme rytmiske motiv som A, men er sværere at inddele i mindre dele - måske i to, men den kan ligesåvel ses som en lang frase.

fraseopbygning: frasen er lineær i bueform, mest tydeligt hvis den ses som b1 + b2, som hver er en bue op til en højtone og ned igen.

B har de største melodiske bevægelser – den består af skalabevægelse + spring – altså meget forskellig fra A – hvilket ikke er mærkeligt da B-stykkets funktion i en AABA-form netop er at danne kontrast og afveksling til A-stykket.

b1 springer op til sangens absolutte højtone – oktaven **d** – og har ligeledes sangens største ambitus (omfang): fra e-d, altså en septim. Den har også sangens voldsomste spring – seksten fra terts til oktav.

b2 kommer kun op til ledetonen **c#** og ender på kvinten, og har langt mere skalabevægelse og mindre spring.

tonemateriale: stadig D-dur, men fra sekund til oktav.

Sammenfattende kan man sige at B-stykket netop udviser den kontrast man må forvente, at b1 udgør sangens absolutte højdepunkter mht ekspressivitet: sangens største spring og dens absolutte højtone.

B-stykket er samtidig uafsluttende idet det ender på kvinten, og leder sådan godt videre til A-stykkets afsluttende benkendte univers der leder os hjem til grundtonen igen.

.....

Generelt om melodisk analyse:

lineære fraser – altså retningsbestemte – er enten stigende eller faldende; evt. stigende op til en højtone og dernæst ned igen. Fraser i **bueform** gør netop det.

cykliske fraser – er orienteret om en **centraltone**, der godt kan fraviges, men som man hele tiden vender tilbage til. mange Beatlesmelodier er sådan udformet, f.eks. verset i *Help!*

motiver – kan bestå af repetition, altså gentagelse, ofte med variation. Der kan være såvel rytmiske som melodiske motiver.

tonemateriale – er interessant, specielt hvis der er forskelle i de forskellige formler. Der er der ikke nødvendigvis, og så må man blot beskrive det tonale materiale generelt.

Der kan godt forekomme modulationer, i et B-stykke f.eks., og det vil give sig udtryk i løse fortegn.

Det er også interessant på hvilke toner fraserne har deres hvilepunkter (sluttone oftest) og højdepunkter (=højtone). **Ambitus** betegner omfanget og er især interessant når der er store forskelle mellem de enkelte fraser.

forminddeling er vigtig – husk at de fleste fraser med fordel kan underinddeles i mindre bidder.

ng 20.04.07

MELODISK ANALYSE

Overordnet kan en melodisk analyse bestå af følgende elementer:

- melodisk opbygning: fraser, gentagelser, sekvenser etc.
- fraseopbygning: lineær, cyklisk, centraltone?
- rytmik: karakteristiske motiver
- tonemateriale & skala: dur, mol, blues, pentaton, modalt ..?

Opbygning

Når du skal analysere en melodi skal du først se på dens formale opbygning.

1) I hvilke afdelinger falder de melodiske fraser?

Vores eksempelmelodi er "En sømand har sin enegang" - den falder i 4 fraser á 4 takter - formen er AABA. Hvorfor to A-stykker først? Pga gentagelsestegnet.

Læg mærke til at optakten (den første 8.del) hører med til frasen.

Gå derefter nøjere ind i de enkelte fraser og karakteriser dem, og se hvad de nøjere består af:

- 2) Er der gentagelser, motiver, sekvenser?
- 3) fraseopbygning
- 4) rytmik & motiver

A

Her finder vi først det gennemgående rytmiske **motiv**: der faktisk kan koges ned til blot en ubetonet 8.del + fjerdedel. Dette motiv gennemsyrrer hele melodien, såvel A som B.

Melodien i A kan ydermere opdeles i tre dele: to sekvenser + en afslutning, a1, a2 & a3:

sekvens: a2 er flyttet en terts ned i forhold til a1 - parallelforskuet - selvom den ikke er en helt 'ren' sekvens da starttonen ikke er flyttet ned også; men næsten.

fraseopbygning: hele frasen er lineær, faldende fra kvinten til grundtonen (ja den rør lige ledetonen). Den er ydermere opbygget af akkordbrydninger.

tonemateriale: D-dur skalaen mellem kvint og grundtone.